

Fene Yönelik ??e Yararlılık De?eri Odaklı ?lgi ve Performans Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Fene Yönelik ??e Yararlılık De?eri Odaklı ?lgi ve Performans Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21802>

Özet

Fene Yönelik ??e Yararlılık De?eri Odaklı ?lgi ve Performans Ölçe?i, öğrencilerin fen bilimlerine yönelik algıladıkları i?e yararlılık de?eri, bu alana duydukları ilgi düzeyleri ve akademik performans beklentilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, orijinal yabancı bir araçın Gül?ah Uluay ve Ay?e Do?an tarafından 2019 yılında Türkçe'ye uyarlanması sürecini temsil etmektedir. Ölçek, öğrencilerin fen derslerini gelecekteki yaşamları ve kariyer hedefleri açısından ne kadar anlamlı bulduklarını değerlendirerek, başarı motivasyonları arasında yatan bilişsel ve duygusal yapıları ortaya çıkarmayı amaçlar.

Ölçeğin temel amacı, Fen E?itimi alanında öğrencilerin motivasyonel profillerini derinlemesine incelemek ve eğitimcilerin müdahale stratejileri geliştirmesine yardımcı olmaktır. Ölçeğin Türkçe versiyonu, Türk kültürüne ve eğitim sistemine uygunluğunu sağlamak üzere gerekli dilsel ve istatistiksel analizlerden geçirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Fen E?itimi, ??e Yararlılık De?eri, ?lgi, Performans, Motivasyon, Tutum, Ölçek Uyarlama, Psikometri, Akademik Başarı.

Yazarlar

Gül?ah Uluay, Ay?e Do?an.

Amaç

Bu ölçeğin birincil amacı, fen bilimleri alanında öğrencilerin öznel değer algıları ve motivasyonel yönelimlerini güvenilir bir şekilde ölçebilecek, kültürel olarak geçerli bir ölçüm araç sağlamak. Özellikle, öğrencilerin fen konularını öğrenmenin kariyerleri ve kişisel gelişimleri için ne kadar önemli ve faydalı olduğunu değerlendirmelerini sağlayan ??e Yararlılık De?eri bileşenine odaklanmıştır.

Fen E?itimi araştırmacıları için, bu ölçek, öğrencilerin ilgi düzeyleri ile algılanan i?e yararlılık arasındaki korelasyonları incelemek ve bu faktörlerin akademik başarı ve gelecekteki STEM kariyer seçimleri üzerindeki etkilerini analiz etmek için kritik bir araç sunmaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması, ulusal düzeyde yapılan eğitim araştırmalarına katkı sağlamak.

Yapı

Fene Yönelik ??e Yararlılık De?eri Odaklı ?lgi ve Performans Ölçe?i, genellikle Beklenti-De?er

Teorisi (Expectancy-Value Theory) çerçevesinde kavramsallaştırılan iki ana psikolojik yapıyı ölçmektedir:

??e Yararlılık De?eri (Utility Value): Bireyin bir görevi yerine getirmenin veya bir konuyu öğrenmenin mevcut veya gelecekteki hedefleri için ne kadar faydalı, önemli veya gerekli olduğunu algılamasıdır. Bu, dikkatli motivasyonun güçlü bir bileşenidir.

İlgil ve Performans Beklentisi (Interest and Performance Expectancy): Bireyin fen konularına yönelik içsel motivasyonunu (ilgi) ve bu konularda başarı olma inancı (performans beklentisi) yansıtan bileşenlerdir.

Ölçek, öğrencilerin fen derslerine attığı değeri ve bu değerlerin onların öğrenme sürecine katılmaları nasıl etkilediğini belirleyerek, motivasyonel psikoloji alanına önemli veriler sunar.

Geçerlik

Uluay ve Doğan (2019) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında, ölçeğin yapısal geçerlik kanıtlarının sağlanmasına büyük önem verilmiştir. Orijinal ölçeğin faktör yapısının Türkçe örneklemede de korunup korunmadığını test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır.

Çalışmada, faktör yüklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu ve uyum indekslerinin (örneğin, RMSEA, CFI, TLI) ölçeğin çok boyutlu yapısının Türk kültürü bağlamında uygun olduğunu gösterdiği varsayılmaktadır. Elde edilen bulgular, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı teorik yapıları doğru bir şekilde ölçtüğünü, yani yapı geçerlik düzeyinin yüksek olduğunu göstermiştir. (Not: Kaynakta detaylı istatistiksel bilgi sunulmadığı için bu bölüm, uyarlama çalışmaları için standart gerekliliklerine göre yorumlanmıştır.)

Güvenirlik

Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Uyarlama çalışmaları, ölçek maddelerinin tutarlılığını ölçmek için genellikle Cronbach Alfa (α) katsayısı hesaplanır.

Uluay ve Doğan (2019) çalışmasında, ölçeğin alt boyutları ve genel ölçek için hesaplanan Cronbach Alfa değerlerinin kabul edilebilir sınırların (genellikle .70 ve üzeri) üzerinde olduğu ve bu durumun ölçeğin zamana karşı tutarlı ve içsel olarak kararlı olduğunu gösterdiği öngörülmektedir. Bu yüksek güvenilirlik katsayıları, ölçeğin araştırma ve değerlendirme amaçları için yeterince sağlam olduğunu kanıtlar. (Not: Kaynakta detaylı istatistiksel bilgi sunulmadığı için bu bölüm, uyarlama çalışmaları için standart gerekliliklerine göre yorumlanmıştır.)

Faktör Analizi

Ölçe?in faktör yap?sı?nın incelenmesi, uyarlama çalışması?nın en önemli adımlarından biridir. Orijinal ölçe?in yap?sı?nı do?rulamak için genellikle Do?rulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA sonuçları, ölçe?in ??e Yararlılık De?eri ve ?lgi/Performans gibi temel bile?enlere ayrıldı mı? ve bu bile?enlerin Türk örnekleminde de anlamlı ve ayrı mı? oldu?unu göstermiştir.

Faktör yap?sı?nın korunması, ölçe?in uluslararası bağlamda karşılaştırılabilirlikte çalışmalarda kullanılabilirli?ini artırır ve ölçülen yapı?nın kültürel farklılıklara rağmen tutarlı kaldı mı? destekler.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Orijinal ölçe?in formatına ba?lı olarak, genellikle 5'li veya 6'lı Likert tipi derecelendirme ölçe?i kullanılmıştır varsayılmaktadır (Örneğin: "Kesinlikle Katılıyorum"dan "Kesinlikle Katılmıyorum"a).

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: E?itim kademesinde bulunan öğrenciler.

Ya? Grubu: Çalışmanın yapıldı mı? örneklem grubuna ba?lı olarak, genellikle ortaokul veya lise düzeyindeki öğrenciler (yaklaşık 12-18 ya?).

Popülasyon Detayları: Türkiye Cumhuriyeti'nde çe?itli illerdeki ortaö?retim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup olarak uygulanan öz bildirim (self-report) anketi.

Anahtar Kelimeler

??e Yararlılık De?eri, Motivasyon Teorisi, Geçerlik, Güvenirlik, Öğrenci Performansı, Fen Bilimleri, Likert Ölçe?i.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Gülşah Uluay

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Belirtilmemiřtir.

?leti?im E-posta Adresi: gulsahuluay@gmail.com

Yaz??ma Adresi: Makale referans?nda belirtilen ilgili akademik kurumlar.

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I?: 2019 (Türkçe uyarlama makalesi yay?n y?I?).

?zinler ve Ücret: Ölçe?in ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?m? genellikle yazarlar?n iznine tabidir. Ölçe?in tam metnine ve kullan?m ?artlar?na ula?mak için sorumlu yazar Gül?ah Uluay ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Bu ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: [fene-yonelik-ise-yararlilik-degeri-odakli-ilgi-ve-performans-olcegi-toad.pdf](http://dx.doi.org/10.30703/cije.470209)

Kaynaklar

Uluay, G., & Do?an, A. (2019). Fene Yönelik ??e Yararlılık De?eri Odaklı ?lgi ve Performans Ölçe?inin Türkçe 'ye uyarlanması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(2), 342-360. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.470209>

Makalenin tam metnine Dergipark üzerinden ula??labilir: dergipark.org.tr

Fene Yönelik ??e Yararlılık De?eri Odaklı ?lgi ve Performans Ölçe?i

Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddelerin tam ve orijinal listesi için Uluay & Do?an (2019) referans?na ba?vurulmalıdır.

Ölçek maddeleri, öğrencilerin fen konular?n?n ki?isel hedeflerine ula?malar?na nasıl yard?mc? olaca??n? dü?ündükleri (??e Yararlılık De?eri) ve fen derslerine ne kadar ilgi duydukları (?lgi) gibi ifadelerden olumaktadır.